

BERICHTEN VAN EEN BEZOEKER VAN UITZETCENTRUM ZESTIENHOVEN

In Uitzetcentrum Zestienhoven functioneerde twee jaar lang een bezoekgroep. De groep nam deel aan de wekelijkse kerkdienst en was in de gelegenheid na afloop van de dienst even met de gevangenen te praten. In het begin nam de groep kleding en cadeautjes mee voor de mensen binnen, later mocht dat niet meer.

Inmiddels is de bezoekgroep door de directie opgeheven. Binnenkort zal er via de Stichting Exodus, onder leiding van Justitie-hoofdpredikant Jan Eerbeek en hoofdaalmoezenier Fred Van Iersel, een nieuwe bezoekgroep van start gaan. Om daar lid van te mogen uitmaken zal een contract moeten worden ondertekend. Zwijgplicht zal daar een onderdeel van uitmaken.

Ik maakte deel uit van de oude bezoekgroep. Ik heb nooit een contract ondertekend, dus ik ben niet gehouden aan zwijgplicht. Na afloop van elk bezoek maakte ik een verslag. Gedeelten daaruit treft u hieronder aan. Ik heb geprobeerd een beeld te geven van hetgeen ik in het uitzetcentrum heb gehoord, gezien en meegemaakt.

BEWAKING

De gevangenen van Zestienhoven worden voornamelijk bewaakt door personeel van het bedrijf: Group 4 Securicor.

De meest gehoorde klacht is dat de bewaking niet veel soeps is. Men is onprofessioneel, en als je iets vraagt krijg je het expres niet. Klagen kan, maar helpt niet.

De bewaking lokt soms door pesterij agressiviteit uit, waardoor ze een excuus hebben om iemand in isolatie te zetten. Zeven dagen isoleercel lijkt standaard.

Sommige bewakers hebben een riem om die voorzien is van een stroomstootstok, bevestigd aan een voedingskastje.

Verkeerd geïnterpreteerd toiletbezoek

Twee mannen staan in het zijkamertje, te wachten tot de wc vrijkomt. De bewaakster die in haar eentje op de gang zit, ziet dat en piept haar collega's. Gevangenen mogen blijkbaar niet in dat zijkamertje zijn, ook niet om naar de wc te gaan.

Onmiddellijk duikt een extra bewaker op, die dus niets gezien heeft en sleurt een van die mannen min of meer naar buiten. Ik wil mijn getuigenverklaring geven, dus ik ga ook naar de gang. Maar daar hebben zich inmiddels al vijf andere bewakers verzameld, die mijn lezing: 'Ik weet niet wat jullie denken, maar hij wilde alleen naar de wc', niet echt serieus nemen. Ik moet maar weer naar binnen, en 'Maakt u zich maar geen zorgen, het komt allemaal goed'. Bij navraag de volgende week blijken beide mannen in isolatie te zitten: de bewaking heeft hun gedrag geïnterpreteerd als een uitbraakpoging.

Vernederende behandeling

Na afloop van de kerkdienst spreek ik met twee vrouwen die vertellen dat ze slecht worden behandeld. Hetgeen ik onmiddellijk daarop kan constateren, want de bewaker die de vrouwen op komt halen doet dat op een uiterst onbeschofte en vernederende manier: hij gooit zijn kin

omhoog. Meerdere malen. Zwijgend. Al blijkt hij wel over een stem te beschikken, want hij zegt tegen een mannelijke gevangene die meehelpt de stoelen op te stapelen, op neerbuigende toon: 'Zie je wel dat je het wel kan?'

Opgefokt

Een vrouw vertelt me dat de vrouwen slecht worden behandeld door de bewakers. Er wordt niet naar ze geluisterd, ze worden maar wat rondgecommandeerd. Terwijl ze dat vertelt komt een bewaakster opgefokt doen: *'Meekomen! Schiet op!'*, dat werk. *'Zie je wel, zie je wel! Nou zie je het zelf.'* roept de vrouw. Inderdaad.

Plompverloren overplaatsing

Net voordat de dienst begint wordt iemand door een bewaker opgehaald. Die bewaker zegt tegen een andere bewaker: *'Hij wordt overgeplaatst'*. Niét tegen de man zelf! Het is zo respectloos, zo getuigen van minachting, dat men niet eens de moeite neemt om iemand zich erop te laten voorbereiden dat hij ergens anders naar toe moet, dat ze iemand geen gelegenheid geven om afscheid van zijn vrienden/kennissen te nemen, de tijd geven om zijn spullen goed op te ruimen, bij elkaar te zoeken. Kortom: om afscheid te nemen.

Foutje!

Een bewaker grijpt één van de bezogegroepleden bij zijn arm en bijt hem toe: *'Jij? Welke afdeling?'*

Hou ze in de gaten!

Aan de muren van het kantoorgedeelte van het uitzetcentrum hangen posters met afbeeldingen van gevangenen. Ze worden argwanend in de gaten gehouden door bewakers. De tekst liegt er niet om: 'CHECK, CHECK, DOUBLECHECK!' 'SCHERP KRIJGEN, SCHERP STAAN, SCHERP HOUDEN!'

ANGST VOOR DEPORTATIE

Medicijngebrek

Een man gaat worden uitgezet naar Azerbeidjan. Heeft hepatitis A, B en nog meer. Als hij hier weggaat heeft hij daar nog zo'n twee á drie weken te leven, zegt hij. Want in Azerbeidjan hebben ze de benodigde medicijnen niet. Hij heeft geen advocaat. Denkt dat dat komt omdat hij geen Nederlands spreekt, alleen Duits.

Angst

Ik spreek met een man uit Ghana die niet uitgezet wil worden. Hij kent niemand in Ghana: *"If they are going to deport me on Saturday, I'll kill myself."* Zijn advocaat, de laatste hoop, zal hij vandaag bellen.

Isolatiecel

Iemand vertelt me dat mensen die hun uitzetting frustreren, naar Schiphol-Oost worden gebracht. Daar weten ze wel raad met niet-meewerkenden: de isolatiecel wacht al. Tot ze zo murw zijn gemaakt dat ze wel meewerken.

SPULLEN KWIJT

Van mensen bij wie hun uitzetting op het laatste moment niet doorging, hoor ik klachten over persoonlijke bezittingen die niet te vinden zijn bij de uitcheck.

Een man uit Irak had bij binnenkomst zijn spullen laten checken. Hij werd uitgezet en kreeg vijf minuten om zijn spullen na te kijken. Uiteraard is dat te weinig. Zijn uitzetting ging niet door, nu zit hij weer in Zestienhoven. Bij nadere inspectie ontbraken drie mobiele telefoons en een cd-speler aan zijn bezittingen.

De man ging klagen, werd voor leugenaar uitgemaakt, wegens doorprotesteren belandde hij nog bijna in de isoleercel. Nu ligt er een klacht bij de commissie van toezicht.

Hij wil niet eens zijn spullen terug, hij wil weten wie er op dat moment dienst had, zodat de dief kan worden ontmaskerd.

Meerdere mensen vertellen naar aanleiding van bovenstaande klacht dat er bij hen ook spullen ontbreken. Namelijk die waarnaar ze vroegen, bijvoorbeeld schoenen.

OPGEPAKT

Iemand zonder papieren kan op vele manieren opgepakt worden. Zo zijn er razzia's in Grand Café's en controles op het werk. Onderstaande methodes worden ook veel gebruikt:

Douane

Een man uit Irak kwam aan met het vliegtuig, had niet de goede papieren, werd onmiddellijk in de boeien geslagen en afgevoerd. Nu zit hij in Zestienhoven op zijn deportatie te wachten.

Thuis

De meeste mensen worden 's nachts of 's ochtends heel vroeg overvallen door de politie. Die getipt is door een of andere verklikker: daar woont een illegaal.

Trein

Of men wordt uit de trein gehaald – doordat ze er niet westers uitzien wordt er speciaal aan hen gevraagd of ze hun papieren kunnen laten zien. Nee dus.

Via een tussenstop

Ik praat met een aantal mensen die een verblijfsvergunning hadden voor Spanje, maar die vanuit hun vertrekplaats geen directe vlucht hadden kunnen boeken voor Madrid. Ze moesten op Schiphol overstappen en werden meteen ingesloten.

IND

Een Surinaamse mevrouw is opgepakt toen ze bij de IND moest komen om haar verblijfsvergunning te verlengen.

Boetes

Ik spreek met een man uit Suriname, die is opgepakt omdat hij zonder licht en zonder de 'juiste' papieren fietste. Toen kwamen er oude boetes uitrollen, die hij eerst uitzat in Tilburg. Waarna hij tot ongewenst vreemdeling is verklaard en nu op Zestienhoven zit.

GEEN KIND IN DE CEL

Al een paar maanden zie ik een familie uit China bij de kerkdienst. Vader, moeder en drie kleine kinderen. De vader komt op een dag stralend naar me toe: *'Mijn vrouw is zwanger, we krijgen een nieuw kind!'* Wat een feest, zwanger in Zestienhoven...

Een jongen van zestien gaat met zijn moeder mee. Zij zit onophoudelijk te huilen, elke week weer. De jongen kijkt elke week ongelukkiger.

Ik speel met een jongetje in de zijkamer. Hij laat autootjes rijden. *'Broem broem fuck you!'*
Geleerd in Zestienhoven?

GEESTELIJKE VERZORGING

In het kielzog van het systeem

Een van de geestelijke verzorgers is van mening dat de mensen hier op Zestienhoven zitten om uitgezet te worden. Niet om geholpen te worden om die uitzetting tegen te gaan. Hij toont zich dan ook niet blij met het feit dat we soms telefoonkaarten uitdelen, bellen met hun advocaat of aanbieden iets voor ze in te voeren waar behoefte aan bestaat, zoals kleding en bodylotion. Voor dit soort dingen zijn er mensen die in het centrum werken. (Dat die dat soort dingen niet doen is jammer dan).

Gehoorzaamheid

Het thema van de preek is: olie. Christenen moeten (door de olie gesmeerd) flexibel zijn. Citaat: "We have to go with the flow. When the guards tell you to go upstairs, you obediently go. Because these things are not important - we (Christians) wait for the Kingdom of God."

Cynisme

Het is warm. De man naast me slaakt een diepe zucht. Waarop de geestelijke verzorger cynisch reageert met: 'Tired? Did you have a busy day today? Shower, recreation, meal, church.....'

Afgehakte hand

Een Afrikaanse man blijkt een bijbel te hebben meegekregen met een hoop bladzijden eruit gescheurd. Hij vindt dat storend, en vraagt de geestelijke verzorger om een heel exemplaar.

Reactie: *'A person with his hand amputated is still a human being, same with the bible'*.

Lesje Nederlands

Geestelijke verzorging: *'Ik heb deze tekst in het Nederlands gezegd, want als je opheffing krijgt moet je toch Nederland leren spreken.'*

Opheffing? Dit is toch een uitzetcentrum?

Nog wat citaten

'Gevangenschap is moeilijk, maar vrijheid is net zo moeilijk.'

'Wij zijn hier allemaal gelijk' (gevangenen, bewakers, geestelijke verzorging, vrijwilligers.....).

VARIA

Brief

"Mijn naam is [NN], sinds [waarschijnlijk maand 2007] ben ik vrij en had ik het genoeg om drie weken in Zestienhoven te zitten.

Ik zat op afdeling [afd. plus celnummer].

In die drie weken ben ik vier kilo afgevallen. We kregen een half brood om 12.00 u en half warm eten om 17.00 u, dat af en toe zo koud was dat ik het niet door mijn mond kreeg. Ik heb letterlijk en figuurlijk honger geleden en als je daar iets van zei dan had je een grote mond. Ik woon al 34 jaar in Nederland maar zo iets heb ik nooit meegemaakt ik vind het zo erg hoe mensen daar worden behandeld en extra boos gemaakt, zodat je nog meer stress krijgt. Vooral de bewaarders ik heb heel veel racistische opmerkingen gehoord en vernederingen.

Ik kan u zoveel vertellen dat ik niet weet waar ik moet beginnen."

Noot: gegevens van deze persoon zijn bekend maar voor zijn veiligheid geanonimiseerd.

Lang ingesloten

De gevangenen worden al om 16.30u ingesloten voor de nacht. De deuren gaan weer open de volgende morgen om 08.00u. Ook tussen de middag zit men een uur op cel. Dat is dus zestien en een half uur achter de deur! Zonder enig programma behalve tv-programma's.

Dagprogramma

Het dagprogramma bestaat voor het grootste gedeelte uit 'recreatie'. Dat houdt in: binnen in de recreatieruimte zitten, of buiten in kleine kooien luchten.

Kleine cellen

De eenpersoonscellen zijn heel klein, kleiner dan een politiecel. Zoals iemand zegt: *'Je ligt met je hoofd tegen de wasbak'*.

Warmte

De man uit Afrika naast mij klaagt over de warmte. De gemoederen lopen hoog op, vertelt hij, als niemand het meer uithoudt van de hitte en er geen greintje ventilatie mogelijk is. Ook in de luchtkooien is geen afdakje.

Afknijpen

Twee jongens hebben vriendschap gesloten. Ze vertellen me dat hun afdeling vanaf vanmorgen voor wat betreft de koffie en thee op rantsoen is gezet. Orders van de directie. Dat moet de directie maar goed doen, afknijpen, dat kweekt voornamelijk solidariteitsgevoelens!

Emoties?

Een meisje dat al zeker anderhalve maand gevangen zit is heel erg aan het huilen. Ze is zo overstuur dat ze naar de gang moet. Dan worden twee doktersassistenten opgetrommeld, die de diagnose stellen dat het binnen veel te warm is. *'Zouden het ook emoties kunnen zijn?'* suggereer ik.

'Welnee, het is de warmte!' zeggen de professionals.

Emoties? Illegalen hebben geen emoties!

Celdeling

Ik praat met een vrouw van zestig jaar. Ze klaagt over de slechte behandeling.

Men heeft haar een week lang laten vragen om schone sokken en schone onderbroeken uit haar eigen voorraad, ze kreeg ze maar niet en heeft het moeten doen met papieren scheuronderbroeken, waarvan ze uitslag kreeg.

Ze moet haar cel delen met een meisje van negentien, die de hele tijd naar kinderprogramma's op de tv kijkt. Daar wordt de vrouw gek van, vooral 's avonds, en het meisje wordt 's nachts gek van de oudere vrouw omdat die de hele nacht ligt te snurken. Beide hebben elke dag een briefje ingevuld met verzoek om een eigen cel. Er staan er meerdere leeg in hun unit, dat weten ze. Helaas gebeurt er niets: ze blijven tot elkaar veroordeeld.

Rokers en niet-rokers bij elkaar

Vaak hoor ik klachten van mensen die samen met iemand in de cel zitten die rookt, terwijl zij dat niet doen. Klachtenbriefjes leveren vaak niets op. In theorie zou het niet mogen voorkomen, maar de praktijk wijst anders uit...

Big Brother I

Het raam van de deur naar het zijkamertje is sinds vandaag omgetoverd in een one-way screen. Dat wil zeggen: van onze kant uit gezien zie je een spiegel, van de zijkamer-kant uit gezien kun je ongezien naar ons kijken. Resultaat: we kunnen bespied worden zonder dat we dat zelf merken.

Big Brother II

Een vrouw zit buiten op het grasveld voor het centrum. Ze heeft zich, in de ogen van de portiers, misdragen en is geweigerd als bezoeker. Ze geeft me haar kaartje, en sleutels die passen op een koffer van haar gevangene vriendin.

Bijna onmiddellijk komt een bewaker naar buiten, die me sommeert te vertellen wat die vrouw me gegeven heeft. Zestienhoven beschikt dus over goede richtcamera's, waarmee ze ook iedereen buiten in de gaten kunnen houden.

De sleutels heb ik binnengesmokkeld en aan de geestelijke verzorger gegeven, want de vriendin van de mevrouw was niet in de kerkdienst. Nee, want die zat tevergeefs op haar bezoek te wachten.

Zwanger

Vijf maanden zwanger in Nederland... Dat betekent voor de meeste Nederlandse vrouwen: rondkijken in babywinkels, bedje en toebehoren uitzoeken, kleertjes kopen, kleertjes maken, de hele dag ermee bezig zijn. Een naam bedenken. Positiekleding kopen. Veel positieve aandacht: *“Wat leuk dat je in verwachting bent!”*

Nee, dan zwanger in uitzetcentrum Zestienhoven. Je moet je cel delen met een andere vrouw. Je hebt astma, je stikt 's nachts zowat, maar er kan geen raampje open. Je zit onder de uitslag, van de zenuwen, van de papieren handdoeken, de papieren lakens. De dokter zegt dat die uitslag niets is.

Positieve aandacht? Toekomst?

Op transport

De kerkdienst wordt soms onderbroken omdat iemand plotseling hoort dat het transport voorstaat. Iemand wordt dan plompverloren uitgezet, de groep kerkbezoekers beduusd achterlatend.

Charters vullen

Regelmatig zien we ineens veel mensen uit bepaalde landen - ongetwijfeld bijeengedreven zodat er een hele charter mee gevuld kan worden. Als groep kun je mensen behandelen zoals je wilt, want er is geen publiek bij.

Veel bekende gezichten, veel mensen uit Irak. Misschien heeft de IND groen licht gegeven voor vertrek naar dit geheel veilige land.

Afknappen

Een man uit Irak is overgeplaatst naar de bajesboot. Ik heb hem een kaartje gestuurd, waarop geen telefoontje terug komt. Ik weet nu waarom: de man is aldaar gelijk in observatie (lees: isolatie) geplaatst. Wat Justitie deze mensen al niet aandoet: hij is *nét* in Zestienhoven twee weken in isolatie geweest, én in hongerstaking; hij kwam juist terug van het ziekenhuis. Nu begint het hele gesodemieter weer opnieuw, op een nieuwe locatie. De geestelijke verzorging van de bajesboot heeft hem opgezocht en vertelt dat de Irakees met niemand contact wil.

Ik zie inmiddels al meer dan twee maanden één bepaalde jongen. Hij begint door te draaien, ik merk dat hij nu regelmatig ruzie zoekt met anderen. Dat krijg je als mensen er lang zitten....

Roermond

Ik spreek met een man van midden dertig. Hij woont al sinds zijn zeventiende in Nederland, heeft hier electrotechniek gestudeerd en gewerkt, heeft kinderen, een moeder, een zuster en vrienden. Toch moet hij weg.

Hij heeft zijn eerste uitzetting gefrustreerd, en is daarop in een isoleercel gestopt. Daarna afgevoerd naar een huis van bewaring in Roermond. Volgens zijn zeggen een hel.

Drieëntwintig uur op cel, niks te doen. En als ergste: geen wc, maar een soort bak, waar je met je celgenoot je behoefte op/in moet doen. De bak wordt één keer per drie dagen geleeqd. Het klinkt als een strafgevangenis voor mensen die niet meewerken. Zestienhoven is voor hem dan ook het paradijs.

Instellingskoekjes

Een klein detail, maar wel veelzeggend: de instelling heeft eindelijk voor koekjes na afloop van de dienst gezorgd. Rollen mariakaakjes van het goedkoopste soort. Sober regime, en dat zullen ze aan álles merken. Zodoende zijn er niet veel liefhebbers voor deze beledigende ‘tractatie’. Blikken van: die zoi mag je houden. En gelijk hebben ze.

One of them

We mogen ineens niet meer alleen de trap op, naar de kerkzaal: een bewaker krijgt opdracht ons naar boven te brengen. Ze zijn zeker bang dat we rond gaan kijken...

Mogelijk draagt mijn ergernis daarover bij aan mijn uitstraling, want ondanks dat ik na afloop op dezelfde manier met de gevangenen omga als altijd, denkt men deze keer dat ik ook uitgezet moet worden, ‘one of them’ ben.

‘Waar kom jij vandaan, hoe kom jij hier?’

Het is genant om dan te moeten melden dat ik een van de weinigen ben die zo meteen gewoon naar buiten stapt en naar huis kan gaan.

